

V skladu z odgovornim raziskovanjem in znanstveno integriteto ter dosedanje prakse in izkušnji delovanja VIST – Fakultete za aplikativne vede je Senat s sklepom št. 3/84 dne 27. 3. 2026 sprejel naslednji:

Etični kodeks VIST – Fakultete za aplikativne vede

Etični kodeks VIST – Fakultete za aplikativne vede opredeljuje etične standarde raziskovalne skupnosti zaposlenih in sodelavcev fakultete pri prepoznavanju in obravnavi etičnih vprašanj, ki se pojavljajo pri raziskovalnem delu.

Vsak posameznik je odgovoren, da pri svojem raziskovalnem delu prepozna morebitna etična vprašanja in v primeru etično občutljivih vsebin pridobi napotke svojih predpostavljanih, na primer mentorja, vodje raziskovalnega projekta oz. programa, ter po potrebi tudi odobritev pristojne etične komisije.

Osnovno vodilo pri delu zaposlenih in sodelavcev fakultete, s katerim uresničujejo svojo pripadnost VIST – Fakulteti za aplikativne vede, je prizadevanje za udejanjanje in ohranjanje njenega poslanstva skozi načela znanstvenoraziskovalne integritete, odgovornosti, komuniciranja ter spoštovanja življenja, naravnega okolja, družbenih dobrin in zakonov.

1. Znanstvenoraziskovalna integriteta

- Spoštovanje znanstvenoraziskovalne doktrine s kontinuiranim izobraževanjem ter ohranjanjem visoke ravni znanosti in raziskovanja.
- Skrbno, pošteno in odgovorno ravnanje pri delu, vključno s predstavitvijo dejanskih rezultatov, spoštovanjem in priznavanjem dela drugih ter prenosom teh vrednot na mlajše generacije.
- Etično izvajanje znanstvenoraziskovalnega dela z vidika družbene koristi ter možnih tveganj za družbo in okolje, ob stalnem izobraževanju zaposlenih o etičnih načelih raziskovanja.
- Usvajanje, razvijanje in ohranjanje dobrih znanstvenoraziskovalnih praks ter prepoznavanje raziskav, ki so koristne, upravičene in zakonite za družbo.
- Zagotavljanje transparentnosti raziskav v skladu s poslanstvom fakultete ter preprečevanje morebitnih konfliktov interesov in korupcije.
- Prepoznavanje in spoštovanje prispevkov sodelavcev v raziskavah in objavah.
- Pošteno, korektno in spoštljivo recenziranje objav in projektov drugih ter odgovorno vrednotenje raziskovalnega dela po vsebini, kakovosti in vplivu, ne zgolj po bibliometričnih kazalnikih ali ugledu revije.
- Vzpostavljane in ohranjanje odnosov ter okolja, ki spodbujajo znanstvenoraziskovalno integriteto.

2. Odgovornosti

- Spodbujanje odgovornosti na vseh področjih etičnih standardov in znanstvenoraziskovalne integritete, vključno z izobraževanjem zaposlenih o etičnih načelih v znanosti.
- Krepitev odgovornega ravnanja v odnosih med zaposlenimi na vodstveni, organizacijski, mentorski in raziskovalni ravni ter pri sodelovanju med različnimi disciplinami.
- Raziskovalec k vsaki nalogi pristopi z zavedanjem morebitne osebne pristranskosti ter jo po potrebi transparentno navede.

- Raziskovalec mora razkriti okoliščine, v katerih bi finančni ali drugi osebni interesi lahko vplivali na odločitve, izvedbo raziskovalnih nalog, recenzijo ali uredniško delo oz. pomenili konflikt interesov.
- Raziskovalec ob upoštevanju najvišjih standardov varovanja osebnih podatkov in zahtev zaupnosti z drugimi raziskovalci odprto deli podatke, rezultate, ideje, orodja in vire ter sprejema kritike in nove ideje. Raziskovalni podatki se praviloma objavljajo v skladu z načeli FAIR, v institucionalnem repozitoriju ReVIS oz. v drugem ustreznem nacionalnem ali področnem repozitoriju, kadar je to glede na naravo podatkov, zahteve financerja ali projektne dogovore primernejše. Pred objavo podatkov raziskovalec pridobi soglasje nadrejenega. Kadar objava podatkov ni primerna oz. ni mogoča, se raziskovalce spodbuja k objavi metapodatkov.
- Raziskovalec se izogiba neprevidnosti in malomarnosti, skrbno in kritično preverja svoje delo in delo svojih kolegov ter ustrezno dokumentira raziskovalne aktivnosti, vire informacij in raziskovalne postopke tako natančno, da je omogočena ponovljivost študije.
- Raziskovalec si pri svojem delu prizadeva za dobrobit drugih in celotne družbe, se izogiba povzročitvi škode ter spoštuje pravice, dostojanstvo, dobrobit in individualne raznolikosti vseh ljudi.
- Raziskovalec ne diskriminira kolegov, študentov ali drugih oseb na osnovi spola, rase, etničnosti ali drugih okoliščin, ki bi vodile do neenakopravne obravnave.
- Raziskovalec mora upoštevati zaupnost podatkov ali izsledkov, kadar to zahtevajo etični standardi v raziskovanju, naročnik ali delodajalec.
- Pri komuniciranju s splošno javnostjo in mediji je treba ohranjati standarde poštenosti, verodostojnosti in odgovornosti ter se izogibati napihovanju pomembnosti in praktične uporabnosti izsledkov.
- Pri raziskavah, ki vključujejo ljudi ali njihove osebne podatke, raziskovalec poleg odobritve ustrezne etične komisije zagotovi skladnost z veljavnimi predpisi o varstvu osebnih podatkov, vključno z ustrezno anonimizacijo oz. psevdoanonimizacijo podatkov.
- Mentorji in vodje raziskovalnih projektov so odgovorni za uvajanje, usposabljanje in podporo mladim raziskovalcem in raziskovalcem na začetku kariere, vključno s seznanitvijo s tem kodeksom, dobro raziskovalno prakso in pravili avtorstva.

3. Avtorstvo in afiliacija

- Avtorstvo objave pripada vsem, ki so pomembno prispevali k zasnovi, izvedbi, analizi ali interpretaciji raziskave in so sodelovali pri pripravi oz. kritični reviziji besedila ter soglašajo s končno različico. Častno, darilno ali prikrito avtorstvo ni dopustno.
- Prispevki posameznih avtorjev se, kjer je to mogoče, navedejo po mednarodni taksonomiji CRediT; vrstni red avtorjev se dogovori vnaprej in se po potrebi sproti prilagaja dejanskim prispevkom.
- Raziskovalci pri vseh objavah, ki izhajajo iz dela na VIST – Fakulteti za aplikativne vede, dosledno navajajo afiliacijo VIST – Fakultete za aplikativne vede in financerja v skladu s pogodbenimi določili, vključno z navedbo stabilnega financiranja ARIS, kadar je to relevantno.
- Raziskovalci si prizadevajo za raznolikost kakovostnih objavnih mest. Rezultate objavljajo pri verodostojnih založnikih. Za pomoč pri preverjanju založnika se raziskovalci lahko obrnejo na nadrejene oz. na ustrezno partnersko knjižnico.

4. Uporaba umetne inteligence

- Raziskovalci lahko orodja umetne inteligence (UI) uporabljajo kot podporo raziskovalnemu delu, vendar polno odgovornost za vsebino, točnost in integriteto rezultatov vedno nosi raziskovalec; orodje UI ne more biti avtor.
- Pomembna uporaba orodij UI, na primer pri analizi podatkov ali pripravi besedil, se transparentno razkrije v objavi, skladno z zahtevami založnika in revidirano izdajo Evropskega kodeksa ravnanja za raziskovalno integriteto (ALLEA, 2023).
- Pri uporabi orodij UI raziskovalci ne razkrivajo zaupnih, osebnih ali še neobjavljenih podatkov, kadar bi to lahko ogrozilo zaupnost, varstvo podatkov ali pravice intelektualne lastnine.
- Uporaba orodij UI pri recenziranju dela drugih je dopustna le v okviru pravil naročnika recenzije in brez razkrivanja zaupnih vsebin recenziranega dela.
- Za podporo ustrezne rabe orodij UI fakulteta vsakemu raziskovalcu zagotovi ustrezno licenco orodja v okviru delovnega prostora organizacije, t. i. business workspace, pri kateri ponudnik orodja eksplicitno specificira, da se poslani podatki ne delijo izven delovnega prostora organizacije ter da se ne uporabljajo za t. i. učenje orodij UI za tretje osebe.

4. Ravnanje ob domnevnih kršitvah

- Vsakdo, ki utemeljeno sumi na kršitev tega kodeksa ali raziskovalne integritete, lahko sum zaupno prijavi zaupniku za integriteto ali neposredno dekanu. Zaupnika za integriteto imenuje dekan; funkcijo praviloma opravlja vodja kakovosti.
- Prijava se obravnava zaupno, nepristransko in brez nepotrebnega odlašanja, praviloma v 30 dneh. Pri obravnavi se spoštujeta načelo zaslišanja obeh strani in domneva nedolžnosti prijavljene osebe.
- Prijavitelj v dobri veri je varovan pred kakršnimi koli povračilnimi ukrepi, skladno z Zakonom o zaščiti prijaviteljev (ZZPri).
- V primerih, ki presegajo zmožnosti interne obravnave ali pri katerih obstaja konflikt interesov, se zadeva odstopi pristojnemu zunanjemu telesu, na primer etični komisiji zunanje organizacije ali Nacionalnemu svetu za etiko in integriteto v znanosti.
- Ugotovljene kršitve se obravnavajo v okviru sistema vodenja kakovosti oz. korektivnih ukrepov in po potrebi v skladu z delovnopravnimi predpisi.

6. Referenčni dokumenti

- Resolucija o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030 (ReZrIS30) (Uradni list RS, št. 49/22),
- Evropski kodeks ravnanja za raziskovalno integriteto – revidirana izdaja (ALLEA, 2023),
- Priporočila raziskovalnim in visokošolskim organizacijam glede ureditve področja raziskovalne integritete (Nacionalni svet za etiko in integriteto v znanosti, 2025),
- Zakon o zaščiti prijaviteljev (ZZPri, Uradni list RS, št. 16/23),
- Splošna uredba o varstvu podatkov (GDPR) in ZVOP-2.
- San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA) in zaveze koalicije CoARA,

7. Končne določbe

- Kodeks se javno objavi na spletni strani VIST – Fakultete za aplikativne vede v slovenskem in angleškem jeziku.
- Vsi zaposleni in novi sodelavci se s kodeksom seznani ob uvajanju; seznanitev se evidentira v okviru sistema vodenja kakovosti.

- Kodeks se pregleda najmanj vsaka tri leta oz. ob večji spremembi referenčnih dokumentov; pregled se izvede v okviru vodstvenega pregleda.
- Kodeks začne veljati z dnem podpisa dekana in nadomesti predhodno različico.

Ljubljana, 27. 3. 2026

VIST – Fakulteta za aplikativne vede
prof. dr. Janko Žmitek, dekan